

Metsäpeura

Esittelyssä on metsäpeura, Petteri Punakuonon serkku! Esittelijänä Mikko Rautiainen.

Alalajien välistä rakkautta

Metsäpeurojen kiima-ajan ollessa kuumimmillaan lokakuussa nuorehko peurahirvas löysi rakkautta aidan takaa: Naskali- ja Aulikki -nimiset porot Vetelissä, Keski-Pohjanmaalla.

Tapaus ylitti uutiskynnyksen, ja siitä saatiin lukea myös mediassa. ([Outo lempi leiskuu aitauksessa](#) ja [Peuran ja poron lemmellä vaaralliset seuraukset](#))

Metsäpeuran perimää pyritään suojelemaan aktiivisesti

Serkukset metsäpeura ja poro ovat saman peurasuvun eri alalajeja. Ne pystyvät lisääntymään keskenään. Niiden välisiin lemmeleikkeihin liittyy riski vähälukuisen metsäpeuran perimän heikkenemisestä.

Kainuussa, poronhoitoalueen etelärajalla, metsäpeurat ja porot on erotettu toisistaan yli 80 kilometrin mittaisella Metsähallituksen ylläpitämällä metsäpeura-aidalla. Toistuvasti aidan ylittäviä metsäpeuroja sekä mahdollisia risteymiä on poistettu kannasta.

Suomenselän metsäpeurojen elinalueelta on matkaa poronhoitoalueelle. Aulikin ja Naskalin lisäksi alueella on varmasti myös muita tarhaporoja.

Karatessaan tarhaporot voivat lyöttäytyä peuralaumoihin. Aitaukset olisi erittäin tärkeä pitää kunnossa ja riittävän korkeana karkailun estämiseksi.

Mikäli tarhaporo pääsee karhuun peura-alueella, se tulisi välittömästi pyrkiä saamaan kiinni. Apuun kannattaa pyytää vaikkapa paikalliset metsästäjät. Asiasta on syytä ilmoittaa alueen Suomen riistakeskukseen. Tunnistamisen varmistamiseksi ei ole pahitteeksi varmuuden vuoksi merkitä porot vaikkapa korvamerkein niiden tunnistamisen varmistamiseksi.

Aulikin paluu

Vetelissä tarhaporo Naskali saatiin tallin suojaan, mutta Aulikki onnistui pakenemaan kosiskelijan matkaan. Aita kävi sille matalaksi, kun houkutus kasvoi riittävästi.

Sanonta ”kyllä routa porsaas kotiin ajaa” piti tällä kertaa paikansa. Aulikki nimittäin lompsi vapaaehtoisesti takaisin aitaukseensa muutaman päivän lemmenloman jälkeen.

Kevät näyttää, tuottiko alalajien välinen rakkaus hedelmää.

Uran huipulla helikopterissa

Olen Mikko Rautiainen, Pohjanmaan luontopalveluissa työskentelevä eräsioiden erikoissuunnittelija. Maastossa, koulun penkillä ja työssäni olen oppinut tuntemaan metsäpeuran. Osallistun toisinaan tutkimuksen apuna kenttätöihin, mikä tuo joskus pientä vaihtelua toimistopitoiseen arkeen.

Päädyn metsäpeuran pariin kymmenisen vuotta sitten työskennellessäni Pohjanmaan riistanhoitopiirissä riistanhoidon neuvोजना. Urani riistasektorilla oli tuolloin vasta alullaan ja heti alkuun vietetty viikko helikopterin kyydissä peuroja laskemassa tuntui jo silloin eräänlaiselta huipulta! Metsäpeurat vaelsivat toisinaan vastaan myös kotiseutuni metsästysmailla Vimpelissä.

Peurojen laskennasta tein graduni. Suomenselän metsäpeurakannan seuranta nimittäin kaipasi pientä tuunausta. Yhteistyössä Pohjanmaan riistanhoitopiirin (nykyisin Suomen riistakeskus) kanssa kehitettiin menetelmä, jossa syksyisin paikalliset metsästäjät arvioivat havaitsemistaan metsäpeuralaumoista hirvaiden, vaattimien ja vasojen lukumäärän. Tiedon perusteella seurataan erityisesti vasojen osuutta kannassa. Vasaosuuden laskeminen saattaa kertoa esimerkiksi suurpetojen peuroihin kohdistaman saalistuksen vaikutuksista.

Parhailaan olen mukana suomalais-venäläisessä hankkeessa, jossa selvitetään metsäpeurakannan tilanne itärajan tuolla puolen. Ennukset kannan tilasta ovat valitettavan huonoja, ja saattaa olla, että Suomen vastuu metsäpeuran säilyttämisestä kasvaa entisestään!

KUVA: METSÄHALLITUS / MARIANNE KATAINEN

KUVA: METSÄHALLITUS / MIKKO RAUTIAINEN.

Metsäpeura kumipyörille?

Huoli Kainuun metsäpeurakannan tulevaisuudesta johti yhteen suomalaisen lajisuojelun menestystarinoista. Metsäpeuran palautus

1970–1980-lukujen vaihteessa Suomenselälle oli metsästäjä- ja luonnonsuojeluväen yhteinen voimannäyte. Sitä muistetaan vieläkin monessa yhteydessä.

Suomenselän metsäpeurojen levittäytyminen uusille alueille on ollut liki tuskaisen hidasta. Ne palaavat yhä edelleen yhteen porukkaan viettämään talveaan. Kannan kehitys on pysähtynyt reiluun tuhanteen yksilöön tällä vuosituhannella.

Kainuun peurakanta näyttää olevan yhä varsin heikossa hapessa, vaikka pahin taantuma on ohitettu.

Suomen metsäpeurat vaelsivat vielä muutama sata vuotta sitten laajoilla alueilla Hämeen korkeuksilta aina Keski-Lappiin saakka. Jos poronhoitoalue unohdetaan, maastamme löytyy vielä muutamia erämaisia seutuja, joilla on metsäpeuroille soveltuvia elinympäristöjä – laajoja soita ja karuja jäkäläkankaita.

Olisiko näillä alueilla tilaa metsäpeuralle nykypäivänä? Voitaissiinko peuran suojelua edistää palauttamalla niitä uusille elinalueille? Kuinka paikallinen väestö näkisi paluumuuttajan?

Näihin kysymyksiin sekä muihin keskeisiin haasteisiin pyritään etsimään vastauksia ensi vuonna, kun metsäpeurakannan hoitosuunnitelman mukaisesti uutta metsäpeuran palautusistutusta aletaan suunnitella tosissaan riista-alan toimijoiden kesken.

Metsäpeuroja, ihmisiä ja suurpetoja

Metsäpeurojen vuodenvaihtelu rullaa kesä- ja talvilaidunalueiden välisten vaellusten tahdittamana. Talvella kuiville kankaille kokoontuu kymmenien, jopa satojen yksilöiden tokkia. Metsäpeurat – uskomatonta mutta totta – pärjäävät talven yli syömällä niinkin kuivakkaa ruokaa kuin jäkälää.

Kesällä peurat elelevät huomaamattomammin. Vaatimet ovat tapojensa orjia. Vuodesta toiseen ne vetäytyvät samoihin suonotkelmiin ja synnyttävät vasan. Niinpä luontaisina säilyneillä elinympäristöillä, joita löytyy erityisesti suojelualueilta, on metsäpeuralle suuri merkitys.

Koska metsäpeura synnyttää vain yhden vasan, kannan lisääntyminen on melko hidasta. Niinpä eri tekijät voivat vaikuttaa kannan kehitykseen yllättävällä tavalla.

Suurpedot ja metsäpeura

Oma lukunsa on suurpetojen ja metsäpeuran suhde. Pedolla on nälkä, ja metsäpeura on sen ruokalistalla. Ilpo Kojola on osuvasti todennut, että lajit ovat pärjänneet keskenään vuosituhansia – missä NYT mättää?

Metsäpeura tarvitsee tilaa. Sen elämään vaikuttaa kokonainen maisemakuva. Nykyisessä ihmistoiminnan muuttamassa maisemarakenteessa kuitenkin on jotakin, joka vaikuttaa lajien luontaiseen tasapainoon.

KUVA: METSÄHALLITUS / MIKKO RAUTIAINEN.

Olisiko kyse siitä, että metsäpeura joutuu valitsemaan epäedullisia elinympäristöjä, jolloin se päätyy pedon pataan herkemmin? Vai pitääkö hirvikanta yllä liian suurta susikantaa, josta metsäpeura kärsii? Tällaisia viitteitä on tutkimuksin saatu (Metsäpeura ja susi: uhanalainen saalis ja peto, Kojola et. al. 2009).

Yhtä kaikki – metsäpeura on saanut väistyä eikä sen tulevaisuus ole nykytiedon mukaan kovin valoisa.

Merkittäviä saati riittävän laaja-alaisia metsäpeuraa hyödyttäviä muutoksia maisematasolla tuskin lienee lähitulevaisuudessa odotettavissa. Tyytyminen lienee pyrkiä pitämään petokannat tasapainossa peurojen esiintymisalueilla. Näinhän on jo toimittukin, kun riistahallinto on suunnannut kannanhoidollisia suurpetolupia peuramaille.

Aiemmin tärkein riistaeläin

Muoin maamme tärkein riistaeläin oli metsäpeura. Sen ympärille kehittynyt pyyntikulttuuri oli ihmiselon perustana varsin pitkään. Jäänteitä näiltä ajoilta on yhä edelleen monin paikoin löytyvissä pyyntikuopissa ja paikannimissä.

Metsäpeura on nykyiselläänkin riistalaji. Vain Suomenselän kantaa on säännöllisesti metsästetty. Vuotuiset kaatomäärät ovat tosin vain muutaman kymmenen yksilöä: kuluvana kautena lupia myönnettiin 18 kappaletta. Varovainen pyynti on yhä perusteltua. Se antaa metsästäjille motiivin osallistua merkittävällä talkoapanoksella tutkimukseen ja seurantaan. Samalla laumoja voidaan pitää pois vahinkoherkiltä peltoalueilta, jonne ne aika ajoin kertyvät.

Eräsuunnittelija Mikko Rautiainen on saanut alkunsa 1970-luvun lopussa, samaan aikaan kuin Suomenselälle siirrettiin menestyksekkäästi metsäpeuroja Kainuusta. Ehkäpä tästä syystä hän on ajautunut työstämään metsäpeurasta kaksi päättötyötä ja muutoinkin työskentelemään lajiin liittyvissä tehtävissä. "Uransa huipulla" Mikko on ollut istuessaan helikopterissa laskemassa metsäpeurojen lukumäärää.

MIKKO RAUTIAINEN LIIKKEELLÄ KOIRAN KANSSA.

METSÄHALLITUS / MIKKO RAUTAINEN

Metsäpeura

- ♥ Poron luonnonvarainen serkku.
- ♥ Tavataan Kainuussa, pohjoisen Suomenselän alueella ja Venäjän Karjalassa.
- ♥ Suomessa elää noin 1 900 yksilöä.
- ♥ Viihtyy talvella suurissa tokissa jäkäläkankailla ruokaillen.
- ♥ Kesänsä viettää soilla.
- ♥ Lajia uhkaavat muutokset elinympäristöissä, alueellisesti runsastuneet suurpedot sekä salametsästys Venäjällä.

rakkaudesta

L A J I I N

www.metsa.fi/rakkaudestalajiin